

214 Agromilieuverbintenissen

Relevante artikelen:

Artikel 39 van Verordening (EG) No. 1698/2005.

Artikel 17 en punt 5.3.2.1.4 van Annex II van Verordening (EG) No. 1974/2006.

Maatregelcode: 214

Beweegredenen voor steunverlening

De maatschappelijke vraag naar groene en blauwe diensten groeit. Landbouwers kunnen deze vraag bedienen door het uitvoeren van activiteiten die bijdragen aan biodiversiteit gekoppeld aan landbouwgebieden en aan de instandhouding van landbouw en bosbouwsystemen met een hoge natuurwaarde. De doelen voor water en klimaatverandering worden hierbij meegenomen.

Doel van de maatregel

Het voldoen aan de toenemende maatschappelijke vraag naar groene en blauwe diensten, door landbouwers te stimuleren om agrarische productiemethoden te introduceren of te continueren, verenigbaar met behoud en verbetering van het milieu, het landschap, de natuurlijke hulpbronnen, genetische diversiteit boven de relevante wettelijke standaarden. De Europese middelen worden met name ingezet in de Rijksprioritaire gebieden. Op deze manier moet POP2 bijdragen aan het realiseren van duurzaam beheer van de Ecologische Hoofdstructuur en de daarbinnen gelegen Natura 2000 gebieden en van de Nationale Landschappen. Agrarisch natuurbeheer kan daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan de biodiversiteitsdoelstellingen (Göteborg-doelstelling) en aan het behoud en de versterking van waardevolle landschappen in de Nationale Landschappen.

De verschillende te verwachten effecten van de agromilieuverbintenissen zijn instandhouding (standstill in 2010) en vergroting van de weidevogelpopulatie (vanaf 2010) door bescherming van het broed- en foerageergebied; vergroten van het fourageergebied voor ganzen; vergroting van de biodiversiteit in landbouwgebieden door ondermeer differentiëring in landschap, verbeteren van de milieucondities door extra vermindering van vermessing en vermindering van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen.

Reikwijdte en acties

Op grond van deze maatregel kan subsidie worden verstrekt voor beheer van landbouwgrond ten behoeve van het behoud en de ontwikkeling van natuurlijke en landschappelijke waarden, biodiversiteit. Het gaat dan om het stimuleren van activiteiten zoals beweiding, maaien, slootkantbeheer, randenbeheer, ecologisch onderhoud van landschapselementen, extra vermindering van vermessing en gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Bijgevoegd is een overzicht van de betreffende maatregelen en acties, met de maximale vergoedingen. Met de overeenkomsten waarin deze maatregelen en acties zijn vastgelegd, verbinden ondernemers zich tot het uitvoeren van één of meer beheerspakketten.

Verbintenissen worden afgesloten ten behoeve van Rijksdoelen. Het gaat dan om landbouwgrond gelegen in de Rijksprioritaire gebieden, te weten de EHS, in Natura 2000 gebieden (in Nederland grotendeels ingebed in de EHS) en in de Nationale Landschappen, en daarnaast (voor zover niet binnen de EHS) in aangewezen weidevogel en ganzenfourageergebieden. Voor deze rijksdoelen wordt gedurende de POP-periode € 108,59 miljoen aan EU-bijdrage gereserveerd. Via een top-up zal bovendien ca. € 205 miljoen extra worden ingezet. In de periode 2009 – 2013 zal er in het kader van de nieuwe uitdagingen € 23,5 mln. extra worden toegevoegd voor akkerrandenbeheer ter versterking van de biodiversiteit. Daarnaast wordt uit reguliere POP-middelen vanaf 2009 € 8,46 mln. extra ingezet (€ 6,86 mln. voor akkerrandenbeheer en 1,6 mln. voor ganzenfourageerpakketten). Deze middelen kunnen worden ingezet in gebieden binnen de provinciale natuurgebiedsplannen.

Per 2010 heeft er een stelselwijziging plaats gevonden bij de agromilieuverbintenissen. De systematiek PSAN (2007- 2009) is vervangen door de systematiek PSNL. In dat nieuwe stelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer hebben de Nederlandse autoriteiten ervoor gekozen om de beheerder niet meer af te rekenen op het bereikte natuurresultaat, maar om de beheerder te vergoeden voor de geleverde beheerinspanning. Met het schrappen van de resultaatverplichting komt de lidstaat Nederland tegemoet aan de opvatting van de Commissie dat een resultaatverplichting uitsluitend opgelegd kan worden aan een agrariër indien er een onlosmakelijk oorzakelijk verband ligt tussen de door hem uit te voeren beheeractiviteiten en het resultaat en het beoogde effect ervan (Zie het

schrijven van de Commissie, d.d. 18 februari 2009 onder kenmerk MLR/D/(2009)4628). Omdat dit verband niet zonder meer gelegd kan worden mede vanwege niet beïnvloedbare externe omstandigheden is in het nieuwe stelsel gekozen voor het hanteren van duidelijk meetbare inspanningsverplichtingen.

Het te behalen natuurresultaat is voor een belangrijk deel afhankelijk van de milieu- en watercondities in het te beheren gebied. De maatregelen in de (P)SAN waren te algemeen en onvoldoende gebiedsgericht opgesteld en geformuleerd. In het nieuwe stelsel kunnen de Nederlandse autoriteiten via de natuurbeheerplannen en de Index Natuur en Landschap beter sturen op het gewenste natuurresultaat. In de natuurbeheerplannen wordt vastgelegd in welke gebieden welk soort agromilieuverbintenis kan worden afgesloten. Daarmee wordt verbinding aangebracht tussen de afzonderlijke agromilieuverbintenissen binnen een beheersgebied.. Aan een natuurbeheerplan ligt een ecologische onderbouwing ten grondslag. Tevens wordt een monitoringsysteem opgezet dat de ecologische effectiviteit van de uitgevoerde beheermaatregelen in combinatie met de abiotische omstandigheden in het veld periodiek meet. Die metingen kunnen aanleiding geven tot aanpassing van een natuurbeheerplan en eventueel de agromilieuverbintenissen. Het stelsel is erop gericht om voor soorten voorwaardenscheppend te zijn en de soorten te volgen.

Binnen het nieuwe stelsel zijn de oude pakketten aangepast en is een aantal nieuwe pakketten toegevoegd. De nieuwe pakketten hebben met name betrekking op verbetering van het weidevogelbeheer. In bijlage 11b is in een overgangstabel de opvolging aangegeven van de agromilieuverbintenissen uit het oude naar het nieuwe stelsel. Daaruit blijkt dat vrijwel elk pakket uit de oude (P)SAN wordt opgevolgd in de nieuwe PSNL. Er heeft een aanscherping van de pakketten plaatsgevonden, op basis van de ervaringen en resultaten van de (P)SAN -pakketten. In een aantal gevallen is er in de SNL voor gekozen, zoals bijvoorbeeld met het akkerfaunabeheer, om slechts één pakket op te nemen, maar wel met drie varianten, zodat effectief dezelfde doelen kunnen worden bediend als met drie afzonderlijke pakketten.

Samenvattend: er is sprake van een sterk verbeterd stelsel voor zowel de te behalen milieuresultaten als wat betreft de uitvoerbaarheid en controleerbaarheid.

De bijdragen worden in principe verstrekt per tijdvak van zes jaar. Voor de ganzenfourageerpakketten bestaat voor de contractant de mogelijkheid te opteren voor de vergoedingen, zoals die bij notificatie 2008-1 zijn goedgekeurd. Aan deze keuzemogelijkheid wordt als voorwaarde verbonden dat – in afwijking van het bepaalde in het fiche – de vergoeding tweejaarlijks naar boven of beneden kan worden bijgesteld, conform de bepalingen betreffende ‘on going agri environment contracts’, zoals bedoeld in het werkdocument “Adjustments of AE premia”, dat in december 2008 in het Rural Development Committee is uitgedeeld.

De contracten worden afgesloten op vrijwillige basis.

Subsidiabiliteitscriteria:

- terrein moet voldoen aan in de eisen behorend bij het beheers- of landschapspakket, zijnde een samenstel van voorkomende of te ontwikkelen flora, boomsoorten, fauna, landschappelijke elementen, gebiedskenmerken en daarbij behorende beheersvoorschriften;
- geen cumulatie van subsidie door overheidsorganen voor dezelfde of vergelijkbare doelen (zie ook onder 'te subsidiëren activiteiten');
- beheers- of landschapspakket moet passen bij voor het gebied nagestreefde doelen;
- voor wat betreft de pakketten A01.02.01, A01.02.02, A01.02.03 en A02.02.03 geldt: in het jaar voorafgaand aan het contract moeten op bedrijfsniveau tenminste 4 verschillende gewassen worden geteeld, waaronder graan. Braakliggende grond wordt beschouwd als een gewas. Deze instapeis geldt ook voor de pakketten A02.02.01 en A02.02.02, zij het dat hiervan kan worden afgeweken indien de nieuwe verbintenis volgt op een milieuverbintenis vanuit het POP-1 voor de pakketten "roulerend graandeel" of "chemie en kunstmestvrij".

Subsidie-ontvangers zijn verplicht:

- de in de subsidiebeschikking beschreven en bij het betreffende beheers- of landschapspakket behorende beheersvoorschriften na te leven;
- gewijzigde omstandigheden, waardoor de afgesproken beheermaatregelen niet meer mogelijk zijn, te melden;

Een aanvraag tot wijziging van een subsidieverlening die leidt tot vergroting van het areaal waarvoor subsidie wordt verstrekt, wordt gehonoreerd indien de extra oppervlakte maximaal 10% van het oorspronkelijke areaal bedraagt of niet meer dan 2 hectare.

Te subsidiëren activiteiten

In bijlage 9, 10 en 11 is aangegeven welke activiteiten voor welke bedragen in aanmerking komen voor subsidie. Cumulatie van pakketten is alleen toegestaan als de pakketten elkaar aanvullen en dus niet twee keer een vergoeding voor hetzelfde doel gegevens kan worden. Bijvoorbeeld cumulatie van ganzenpakketten met beheerspakketten voor uitgesteld maaibeheer. In de provinciale regelingen is expliciet aangegeven welke pakketten wel gecumuleerd mogen worden.

Monitoring en effectiviteit

Om de doelen te kunnen halen is het gedurende de contractperiode niet mogelijk om de subsidieverplichtingen op een ander perceel te laten rusten dan waarvoor ze aanvankelijk zijn aangegaan. Voor een aantal pakketten is roulatie echter noodzakelijk om de doelen te realiseren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de pakketten voor ganzen en weidevogelbeheer. Roulatie van gewassen over percelen is een gangbare bedrijfsvoering. Voor een aantal pakketten heeft roulatie geen nadelig invloed op het te behalen natuurresultaat. Het toestaan van roulatie voor deze pakketten is juist noodzakelijk om landbouwers een verbintenis te laten sluiten. Zonder roulatie is de impact op de gangbare bedrijfsvoering zo groot, dat het voor boeren niet interessant is om een contract af te sluiten. In dat geval worden de beleidsmatige wensen niet gerealiseerd.

Gedurende de contractperiode is het daarom niet mogelijk om de subsidieverplichtingen op een ander perceel te laten rusten dan waarvoor ze aanvankelijk zijn aangegaan. Uitzondering hierop zijn:

- beheerspakket ganzen (A01.03.01 a t/m d);
- beheerspakketten weidevogelbeheer. Voor het weidevogelbeheer geldt dat met name de pakketten voor uitgesteld maaibeheer veel minder vaak worden aangevraagd. Als de pakketten beter inpasbaar zijn in de bedrijfsvoering is de verwachting dat meer boeren zullen intekenen op deze relatief zware pakketten. Daarnaast biedt roulatie ecologische voordelen omdat dan per jaar bekeken kan worden op welk perceel zich daadwerkelijk de nesten bevinden, zodat het uitgesteld maaibeheer ook effectief op die percelen kan worden uitgevoerd, in plaats van op percelen waar geen nesten zitten. Dit is in lijn met de voorstellen van het weidevogelverbond (waar o.a. de vogelbescherming deel van uit maakt) en de haalbaarheidsstudie van Alterra die ten behoeve van het actieprogramma weidevogelverbond is opgesteld.

Bij de hierboven genoemde pakketten is het mogelijk om toe te staan dat een beheerder gedurende de looptijd het beheer verplaatst naar een ander perceel. Deze mogelijkheid moet wel expliciet zijn opgenomen in de nationale/provinciale regelingstekst.

Begunstigden

Landbouwers en waterschappen.

NB. Agromilieubetalingen kunnen niet plaatsvinden op bestaande natuur en op grond die wordt omgezet in natuur (subsidie SNL Index Natuur) zoals planologisch is vastgelegd.

De eisen voor cross compliance (verordening (EC) no. 1782/2003)

Op grond van artikel 51 van verordening 1698/2005 dienen ontvangers van EU-steun voor landbouwmilieubetalingen *op hun hele bedrijf* te voldoen aan de dwingende eisen als bedoeld in de artikelen 4 en 5 en de bijlagen III en IV van verordening 1782/2003 (beheerseisen en goede landbouwmilieueconditie: zogenoemde cross compliance) en de minimumverplichtingen inzake het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen (artikel 51, eerste lid, van Verordening (EG) nr 1698/2005). Indien niet aan deze (rand-)voorwaarde wordt voldaan, wordt de betaling voor de verbintenis verlaagd of geannuleerd.

Herzieningsclausule

Agromilieuverbintenissen (artikel 39 van Verordening (EG) nr. 1698/2005) dienen te worden aangepast in geval van wijziging van de relevante dwingende normen of eisen zoals bedoeld in de artikelen 4 en 5 van en de bijlagen III en IV bij Verordening (EG) nr. 1782/2003 en van de in nationale wetgeving vastgestelde minimeisen inzake het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en andere relevante dwingende eisen, naar welke normen en eisen in artikel 39, lid 3, artikel 40, lid 2, en artikel 47, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1698/2005 wordt verwezen. De verbintenissen worden aangepast in die zin dat de betrokken verbintenissen verder moeten gaan dan de toepassing van die normen en eisen.

Is een dergelijke aanpassing niet aanvaard door de begunstigde, dan eindigt de verbintenis en wordt geen terugbetaling verlangd voor de periode waarin de verbintenis daadwerkelijk is nagekomen.

Beschrijving en doelstellingen voor de verschillende type verbintenissen.

Voor de agromilieuverbintenissen zijn in bijlage 9 en 10 (alleen uitfinanciering) de voor subsidie in aanmerking komende pakketten bijgevoegd.

Doelstelling voor Agrarisch Natuurbeheer

De primaire doelstelling voor de agromilieuverbintenissen is het verhogen van de biodiversiteit en de natuurwaarde in de Ecologische Hoofdstructuur. Door aangepast management op landbouwbedrijven kan de biodiversiteit van landbouwgronden worden vergroot. Het gaat dan om het ontwikkelen en beheren van soortenrijke graslanden of randen van graslanden op gronden die voedselarm worden gemaakt en gehouden zoals botanisch weiland en botanisch hooiland (A02.01). Deze vegetaties zijn tevens een belangrijk leefgebied voor veel insecten, kleinere zoogdieren e.d. De soortenrijke graslanden ontstaan hetzij op vlakdekkende percelen hetzij op de randen van percelen. In dat laatste geval vormen zij tevens een bufferzone naar een watergang en belemmeren daarmee het oppervlakkig transport van mineralen en andere stoffen naar het water. Daardoor neemt naast de biodiversiteit ook de waterkwaliteit toe.

In Nederland broeden veel weidevogels. Voor een aantal soorten is Nederland ook internationaal gezien een belangrijk broedgebied. Er zijn onder POP1 verschillende pakketten opgenomen waarbij in het landbouwkundige management specifieke voorzieningen worden getroffen zodat weidevogelpopulaties op graslanden en akkers goed kunnen broeden, opgroeien en overleven. In 2006 is het landelijk actieprogramma weidevogels vastgesteld. In dit actieprogramma worden ter behoud van de biodiversiteit- in het bijzonder van de weidevogels- voorstellen gedaan ter verhoging van de effectiviteit van agrarisch natuurbeheer. De pakketten voor het lichte weidevogelbeheer, toegespitst op nestbescherming sorteren onvoldoende effect. Daarnaast voldoen de pakketten voor het lichte weidevogelbeheer, toegespitst op nestbescherming, niet aan de eisen van cross compliance. Om die reden zijn de pakketten uit de regelingen verwijderd voor nieuwe aanvragen onder POP2. Het SNL heeft op basis van de wetenschappelijke, ecologische en landbouwkundige inzichten een samenstel van pakketten opgesteld, die de kwaliteit van het weidevogelbeheer versterken (A01.01). De zwaardere pakketten worden opengesteld voor nieuwe aanvragen.

Nederland kent verschillende cultuurhistorisch waardevolle landschappen, waarvan het karakter wordt bepaald door de bodem en de specifieke vereisten in de tijd dat zij zijn ontstaan. We kunnen in het landschap onze geschiedenis lezen. Veel van deze cultuurhistorische kenmerken hebben geleid tot een hoge diversiteit aan planten en diersoorten. Zij zijn het leefklimaat voor vele soorten insecten, kleine zoogdieren, maar ook bijvoorbeeld de dassen. De zogenaamde landschapspakketten dragen dan ook voor een belangrijk deel bij aan de biodiversiteit en zijn gebaseerd op een ecologisch beheer van de landschapselementen.

De relatie tussen de agromilieuverbintenissen en de resultaatindicator voor as 2 is hieronder weergegeven. Alle pakketten dragen bij aan een duurzaam gebruik van landbouwgrond. In een aantal gevallen zullen de verbintenissen meerdere onderdelen van de indicator bedienen. Voor het invullen van de nulsituatie en de streefwaarde voor de resultaatindicator, is alleen gebruik gemaakt van het hoofddoel (de nevendoelen zijn niet meegenomen).

Resultaatindicator: areaal onder succesvol landbeheer met een bijdrage aan:

- Verbeteren van de biodiversiteit:
Alle beheerspakketten zijn primair opgesteld ten behoeve van de biodiversiteit en natuurdoelen. Ook de landschapspakketten zijn dusdanig opgesteld dat ze bijdragen aan het instandhouden van de biodiversiteit. Het beheer van de landschapselementen is gericht op ecologisch beheer. Daarnaast zijn veel beheers- en landschapspakketten van belang voor cultuurhistorische waarden, waterkwaliteit, klimaatverandering en/of bodemverbetering.
Streefwaarde: 96.000 ha.
Specifiek voor akkerrandenbeheer is in het kader van de nieuwe uitdaging 'biodiversiteit' voor de periode 2009 – 2013 € 23,5 mln. toegevoegd aan de pakketten voor akkervogels. Daarnaast is het reguliere POP2 budget opgehoogd met € 6,86 mln. voor akkerrandenbeheer en € 1,6 mln. voor ganzenfouragepakketten.
Streefwaarde: in totaal in 2013 4700 ha akkerrandenbeheer extra.
- Verbeteren van de waterkwaliteit:
Er zijn geen pakketten opgenomen met als hoofddoel 'verbeteren van de waterkwaliteit'. De botanische graslandpakketten, bouwlandpakketten en landschapspakketten dragen echter wel degelijk bij aan verbetering van de waterkwaliteit door verminderd gebruik van gewasbeschermingmiddelen en bemesting.
- Tegengaan van klimaatverandering:
Er zijn geen pakketten opgenomen met als hoofddoel: tegengaan van klimaatverandering.
- Verbeteren van de bodemkwaliteit:
Er zijn geen pakketten opgenomen met als hoofddoel bodemkwaliteit. De botanische graslandpakketten, bouwlandpakketten en landschapspakketten dragen echter wel bij aan een verbeterde bodemkwaliteit.
- Voorkomen van marginalisatie en het verlaten van landbouwgrond:
Dit doel is in Nederland niet van toepassing. Vanwege de hoge stedelijke druk krijgt niet meer in gebruik zijnde landbouwgrond altijd een andere bestemming (wonen, recreatie, economie etc.).

Nationale indicator

Als nationale indicator is toegevoegd: het areaal dat bijdraagt aan landschap.
Alle landschapspakketten dragen bij aan landschap.
Streefwaarde: 4.500 ha

Nieuwe pakketten

Per 2010 heeft er een stelselwijziging plaats gevonden bij de agromilieuverbintenissen. De systematiek PSAN (2007- 2009) is vervangen door de systematiek PSNL.

Procesmatig wordt een zodanige wijziging gerealiseerd dat meer aangesloten wordt bij de systematiek van pijler 1:

- De landbouwer die zich verbindt aan een agromilieuverbintenis wordt verplicht om jaarlijks, middels de Verzamelaanvraag, een betaalverzoek in te dienen.
- er wordt aangesloten bij de kalenderjaarsystematiek (overeenkomsten hebben allemaal een ingangsdatum per 1 januari en lopen dan vervolgens 6 jaar) waardoor eventuele doorwerking van afwijkingen (i.v.m. randvoorwaardenovertredingen) duidelijker is (kruiscontroles zijn beter en eenduidiger door te voeren) en in rapportages beter inzichtelijk te maken is.
- er wordt, net als bij pijler 1 in Nederland aan de orde is, een peildatum geïntroduceerd: de landbouwer die op 15 mei het beheer voert op het betreffende perceel wordt verantwoordelijk gehouden voor het te voeren beheer in dat gehele kalenderjaar.

Inhoudelijk wijken de pakketten volgens de systematiek PSNL op de volgende punten af van de pakketten PSAN:

- De resultaatbepalingen zijn geschrapt
- Beheersbepalingen zijn aangepast aan de opgedane ervaringen
- De beschrijvingen zijn verbeterd, met het oog op een betere uitvoerbare regeling

De overige wijzigingen zijn:

Weidevogelbeheer

Voor het effectief weidevogelbeheer is het noodzakelijk dat gedurende de looptijd van de verbintenis de verschillende beheerpakketten binnen een bepaald beheertype afgewisseld gebruikt kunnen worden, zodat de beheerpakketten beter aansluiten op de feitelijke situatie. In het nieuwe stelsel is die mogelijkheid aanwezig. In een natuurbeheerplan zijn gebieden aangewezen waar weidevogelbeheer mogelijk is. Om voor vergoeding in aanmerking te komen is deelname aan een collectief beheerplan vereist. In dit collectief beheerplan is een gezamenlijke aanpak tussen agrariërs, evt. tezamen met terreinbeheerders, ten aanzien van het weidevogelbeheer vastgelegd. Door deze gezamenlijke aanpak op planmatige wijze uit te voeren vindt een uitgekiend beheer plaats en wordt de effectiviteit van beheersmaatregelen verhoogd.

De concrete wijzigingen ten opzichte van het Programma Beheer in de pakketten zelf zijn gebaseerd op recent onderzoek van Alterra waarin gekeken is naar het functioneren van kuikenland voor opgroeiende weidevogelkuikens. Hierop heeft een uitbreiding plaatsgevonden in de rustperiodes. Door het toevoegen van drie nieuwe varianten, is het nu beter mogelijk ook zich zeer laat vestigende soorten voldoende rust te bieden in de broedtijd. Ook is een toeslag voor kuikenland opgenomen. Ook het plas-draspakket heeft een tweetal nieuwe varianten gekregen, eveneens gericht op zeer laat arriverende broedvogels, maar ook op opgroeiende kuikens en doortrekkers. Ten behoeve van het realiseren van voldoende kuikenland, zijn pakketten met voorweiden toegevoegd. Tevens is een tweetal andere pakketten toegevoegd die ten doel hebben de voedselsituatie voor kuikens te verbeteren, nl. kruidenrijk weidevogelgrasland en extensief beweide weidevogelgrasland.

Faunabeheer/-bouwland.

Bij het akkerfaunabeheer heeft eveneens een vereenvoudiging plaatsgevonden, gebaseerd op ervaringen uit vooral Groningen, Flevoland en Zeeland in de afgelopen jaren. In plaats van verschillende pakketten gericht op soorten, is nu gekozen voor een tweetal pakketten gericht op soortgroepen. Het pakket voor broedende akkervogels (randenpakket) kent daarbij 3 varianten. Het pakket voor overwinterende/doortrekkende akkervogels is nieuw ontwikkeld ter compensatie voor het wegvallen van het pakket natuurbraak. Het hamsterbeheer is wederom opgenomen in het stelsel.

Ganzenbeheer

Het ganzenbeheer is feitelijk ongewijzigd voortgezet, zij het dat enkele tekstuele aanpassingen gedaan zijn.

Botanisch beheer

Door het wegvallen van de resultaatbepalingen bij het botanisch graslandbeheer, zijn deze pakketten opnieuw tegen het licht gehouden en aanzienlijk vereenvoudigd. Daartegenover staat dat zaken die eerst impliciet geregeld waren via de resultaatbepaling (bv. het niet gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen) nu explicieter in de pakketten opgenomen zijn. Toegevoegd is een pakket bronbeheer, ten behoeve van bronnen in het agrarisch gebied.

Ten aanzien van akkerflora is het stelsel door het wegvallen van de resultaatcomponent eveneens versimpeld, en teruggebracht tot twee volleveldspakketten en een randenpakket. Bij de volleveldspakketten dient voorafgaand aan het contract op bedrijfsniveau minimaal 4 verschillende gewassen geteeld, waaronder graan, te worden. Hiervan kan worden afgeweken indien de nieuwe verbintenis volgt op een milieuverbintenis vanuit het POP-1 voor de pakketten 'roulerend graandeel' en 'chemie en kunstmestvrij'. Het gaat hierbij om maximaal 950 ha die een tot 2013 lopend contract hebben.

Landschap

Bij de landschapspakketten zijn vrijwel alle oude pakketten teruggekeerd in het nieuwe stelsel, soms in een enigszins gewijzigde vorm.

De vergoedingen: een beschrijving van de methodologie en de agronomische aannames en parameters.

Uitgangspunt van de berekening is een vergoeding op basis van extra kosten, gedeelde inkomsten en een vergoeding voor transactiekosten. Voor de inkomstenderving is uitgegaan van de productiederving als gevolg van het uitvoeren van natuurbeheersmaatregelen, de toename van arbeid en het saldo van exploitatie (opbrengsten minus kosten van alle gewassen die door de beheersmaatregelen worden beïnvloed. De inkomstenderving als gevolg van agrarisch natuurbeheer wordt berekend aan de hand van gegevens van het praktijkonderzoek. Daarbij wordt de situatie met een beheerssubsidie vergeleken met een referentiebedrijf onder optimale omstandigheden. De berekeningen zijn gebaseerd op de baseline zoals in subbijlage 13 is beschreven. In subbijlage 12 is een nadere onderbouwing van het rekensysteem voor de vergoedingen weergegeven.

Voor het SNL is het rekensysteem voor grasland en bouwland pakketten niet gewijzigd. Voor landschap zijn de in 1999 opgestelde rekensystemen aangepast aan de huidige inzichten bij wetenschap en beheerders. Enerzijds het normenboek Bos en Natuur van WUR Alterra is daarbij gebruikt en anderzijds de ervaringen van de terreinbeheerders. Dit is gebeurd door de onafhankelijke stichting Landschapsbeheer Nederland.

In subbijlage 12 wordt onder meer aangegeven dat de tarieven gedurende de looptijd van POP2 herzien kunnen worden. Het daarbij om aanpassingen i.v.m. de KVEM-prijs, het te hanteren uurloontarief, kunstmestprijs, opbrengstprijzen akkerbouw en machines en werktuigen. De vergoedingen voor de **nieuwe** contracten worden jaarlijks vastgesteld aan de hand van de herziene tarieven en blijven de markt dus volgen. Voor de **lopende** contracten geldt dat de tariefswijzigingen niet leiden tot wijziging van een reeds afgesloten contract: een pakket is afgesloten tegen een vaste vergoeding, die gedurende de hele looptijd van het pakket niet wijzigt.

Betalingsniveau in relatie tot de maximumbedragen in de bijlage bij EU verordening 1698/2005

Omdat het bij alle pakketten gaat om 'overig grondgebruik' geldt ingevolge artikel 39, vierde lid, van Verordening 1698/2005 voor alle pakketten in beginsel €450,-/ha (overig grondgebruik). In geval van de ganzenpakketten wordt een hogere vergoedingen per hectare verstrekt op grond van verwijzing **** in de bijlage van Verordening 1698/2005. Door het bestaan van de agromilieuverbintenis is sprake van een echte wijziging van de bestaande landbouwpraktijk die een aantoonbaar en significant effect op het milieu sorteert. In dit geval kunnen de daarmee gemoeide extra kosten en gedeelde inkomsten ook worden vergoed. Overige hogere vergoedingen zijn slechts verenigbaar met artikel 87, derde lid, onder c, van het EG-verdrag, indien er door het bestaan van de agromilieuverbintenis sprake is van een echte wijziging van de bestaande landbouwpraktijk die een aantoonbaar en significant effect op het milieu sorteert. Dán kunnen ook de daarmee gemoeide extra kosten en gedeelde inkomsten ook worden vergoed. De onderbouwing van de hogere vergoedingen is de volgende:

De beheersbepalingen die zijn verbonden aan de agromilieuverbintenissen zijn noodzakelijk om een aantoonbaar en significant positief milieu-effect te sorteren op verbetering van de biodiversiteit, waterkwaliteit en bodemkwaliteit en schrijven daartoe een aanzienlijke aanpassing van de gangbare landbouwpraktijk voor. Zo zijn bijvoorbeeld normale landbouwactiviteiten, zoals bemesting en inzet van chemische bestrijdingsmiddelen, bij alle pakketten niet toegestaan dan wel in sterke mate beperkt. Daarnaast verschillen per pakket de overige beheersbepalingen, welke overigens alle een aanzienlijke wijziging van de gangbare landbouwpraktijk met zich brengen en bijdragen aan de hierboven genoemde milieu-effecten.

De inkomstenderving is gelegen in de aanzienlijke vermindering van gewasopbrengsten welke optreedt als gevolg van de voorgeschreven beheersbepalingen van desbetreffende pakketten. Met de hogere vergoedingen worden deze gedeelde inkomsten gecompenseerd.

De beheersbepalingen (aanpassing gangbare landbouwpraktijk) zijn beschreven in subbijlage 9, voor de onderbouwing van de hoogte van de vergoeding wordt verwezen naar subbijlage 12. De doelstellingen per pakket zijn in dit maatregelgefiche beschreven.

Het betalingsniveau voor ganzenfourageerbeheer (A01.03.01a en A01.03.01b) wordt gebaseerd op de geleden inkomensderving die ontstaan is door het fourageren van de ganzen. Om deze derving vast te stellen wordt zowel in het najaar als in het voorjaar een taxatie uitgevoerd. De berekende vergoeding in subbijlage 11 voor deze pakketten is dan ook een maximum; afhankelijk van de vastgestelde inkomensderving zal de hoogte van de jaarlijkse betaling worden bepaald en die zal in veel gevallen lager zijn dan het berekende maximum als opgenomen in subbijlage 11.

Voor de extra inzet op akkerrandenbeheer wordt niet uitgegaan van een maximale vergoeding per hectare van €450,- plus aanvullende nationale top-up, maar van de volledige vergoeding per hectare. Dit betreft € 23,5 mln. in het kader van de nieuwe uitdagingen met een EU-financiering van 75% en €6,86 mln. uit reguliere POP-middelen met een EU-financiering van 50%.

Hiertoe is gerekend met een gemiddeld bedrag van € 1750,- per hectare. Dit is een gemiddelde van de toegestane beheersvergoedingen op klei en op zand, uitgaande van een verhouding 75% beheer op klei en 25% op zand.

Baseline per type verbintenis

De baseline is de set aan wettelijke verplichtingen waarboven prestaties vergoed mogen worden. Artikel 39 van verordening 1698/2005 biedt het kader om te bepalen wat de baseline is. Dit artikel bepaalt dat agro-milieubetalingen slechts mogen worden verleend voor verbintenissen die verder gaan dan de relevante dwingende normen als bedoeld in de artikelen 4 en 5 en bijlage III en IV van verordening 1782/2003 (beheerseisen en goede landbouw- milieueconditie: zogenoemde cross compliance). Tevens is bepaald dat de verbintenissen verder moeten gaan dan minimumeisen inzake het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en andere relevante dwingende eisen die in nationale wetgeving en het programma zijn vastgelegd.

In subbijlage 13 is deze baseline beschreven. Per pakket is aangegeven wat het relevante wettelijke minimum is waarvoor niet wordt vergoed. Indien nationale wetgeving verder gaat dan de minimumnorm die voortvloeit uit de artikelen 4 en 5 van verordening 1782/2003, dan is de baseline de verdergaande nationale norm. De minimumeisen inzake het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen betreffen de nationale normen. Het Actieprogramma Nitraatrichtlijn 2010-2013 is van toepassing verklaard op het hele NL-grondgebied (waarmee Nederland in zijn geheel als kwetsbaar gebied is aangemerkt). Derhalve zijn, ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Nitraatrichtlijn geen afzonderlijke kwetsbare zones in Nederland aangewezen. Tenslotte is van belang dat daar waar de aanleg van natuur- of landschapselementen plaatsvindt vanuit een wettelijke verplichting (bijv. herplantplicht Boswet of ruimtelijke compensatie) de aanleg- en inrichtingskosten niet subsidiabel zijn. Het jaarlijks beheer (ecologisch onderhoud) van zodanig aangelegde elementen wel. Ook het passief instandhouden aan zich van deze elementen is niet subsidiabel. Het passief beschermen (lees: het verbod op het verwijderen van landschapselementen) van natuur- en landschapselementen is reeds verplicht via de ruimtelijke ordening, aangevuld met de Boswet (vergunningstelsel) voor het buitengebied (tevens onderdeel van bijlage IV van verordening 1782/2003) en de gemeentelijke kapverordening binnen de bebouwde kom (vergunningstelsel).

Selectie van begunstigden

Ten behoeve van de selectie van begunstigden stellen de Nederlandse autoriteiten een natuurbeheerplan op. Elk regionaal natuurbeheerplan is ecologisch onderbouwd en opgesteld op gebiedsniveau. In dit plan is opgenomen in welke gebieden welke agromilieuverbintenissen kunnen worden aangegaan. Alleen de verbintenissen die daarmee overeenkomen, komen in aanmerking voor zes jaar steun.

Consistentie en plausibiliteit van de calculaties.

De Dienst Landelijk Gebied (DLG) berekent voor het ministerie de vergoedingen. DLG is een agentschap van het ministerie van LNV en heeft onafhankelijke inhoudelijke adviestaak met betrekking tot het berekenen van de vergoedingen. DLG baseert de gegevens altijd op actuele onderzoeksgegevens en de berekeningen worden altijd doorgesproken met de onderzoekswereled. Voor POP2 wordt een technisch-economische werkgroep (TEWG) ingesteld die minimaal 1X per jaar de vergoedingen die door DLG berekend worden, toetst aan de wetenschappelijke onderbouwingen waarmee een onafhankelijke wetenschappelijke toets geformaliseerd wordt.

De TEWG bestaat uit vertegenwoordigers van Wageningen Universiteit research (WUR) te weten:

Alterra, ASG, PPO, LEI. Deze TEWG adviseert DLG op welke wijze de jaarlijkse tarieven in de rekensystemen voor de vergoedingen moeten worden aangepast. Daarbij wordt gebruikt gemaakt van de wetenschappelijke gegevensverzamelingen van WUR. De herziene tarieven zijn gebaseerd op twee jaarlijks gemiddelde met peildatum 1 juli. Gekozen is voor een twee jaarlijks gemiddelde om de invloed van sterke prijsfluctuaties op de vergoedingen te verminderen. Voor arbeid geldt het tarief zoals vermeld in de CAO Bosbouw en tarief agrarische bedrijfsverzorging, peil datum 1 juli. Het gaat om de volgende relevante tarieven:

- KVEM
- Kunstmest
- Arbeid
- Opbrengstprijzen akkerbouw
- Machines en werktuigen

Steunintensiteit

Het steunpercentage bedraagt 100% van de subsidiabele kosten.

In de bijlage van verordening 1698/2005 zijn de maximumsteunbedragen per hectare vermeld, die in aanmerking komen voor EU-cofinanciering. Nederland maakt gebruik van pakketten voor "andere vormen van grondgebruik". De maximumvergoedingen volgens bijlage bij verordening 1698/2005 is €450,- per hectare. Deze bedragen mogen worden verhoogd in uitzonderlijke gevallen, rekening houdend met de specifieke omstandigheden zoals die in het programma beschreven worden. Voor een aantal pakketten wordt een dergelijke hogere vergoeding mogelijk gemaakt. De onderbouwing daarvan is hiervoor in de fiche vermeld. De vergoedingen per agromilieuverbintenis en de EU-bijdrage daarbij zijn vermeld in bijlage 11.

Lijst van zeldzame huisdierrassen

Er wordt geen gebruik gemaakt van maatregelen voor zeldzame huisdierrassen.

Planten voor genetische bronnen

Er wordt geen gebruik gemaakt van maatregelen om zeldzame gewassen te behouden..

Financiering

	Totaal bedrag 2007-2013 (verwachting) (in miljoenen euro's)	Totaal bedrag 2009 – 2013 i.v.m. nieuwe uitdagingen (in miljoenen euro's)
Private financiering	n.v.t.	n.v.t.
Nationale publieke steun	112,82	5,875
EU publieke steun	112,82	17,625
Nationale top up	ca. 205	
Verwachte totaal voor 2007-2013	422,64	23,5

Overgangsmaatregelen (inclusief het geschatte bedrag)

Uitfinanciering van lopende contracten aangegaan onder POP1:

- Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer: totaal ca.135 miljoen, waarvan ca. 68 miljoen EU-bijdrage.
- Regeling Stimulering Biologische Productiemethoden, § 2, hectaretoeslag (art 2-14a): ca. 1,7 miljoen waarvan ca. 0,86 miljoen EU-bijdrage.

Het gaat in alle gevallen om meerjarige verbintenissen. De lopende contracten worden onder de oude voorwaarden (verordening (EU) 1257/1999) voortgezet.

Voor lopende verbintenissen afgesloten onder POP2 is het mogelijk om deze onder de voorwaarden van het nieuwe stelsel om te zetten en te continueren voor de periode waarover de beschikking is afgegeven. Het nieuwe stelsel voorziet immers in een koppeling met een natuurbeheerplan dat ecologisch onderbouwd is en waarbinnen op planmatige wijze een uitgekiend flexibel beheer plaatsvindt dat leidt tot betere resultaten. De afzonderlijke verbintenissen worden aanzienlijk versterkt door zwaardere eisen, afrekenbare verplichtingen en een betere controleerbaarheid. In subbijlage 11 is een conversietabel opgenomen waarin de op elkaar aansluitende pakketten oud en nieuw zijn aangegeven.

Zowel voor de nog lopende verbintenissen op basis van de SAN (afgesloten onder POP1) als voor de contracten op basis van de PSAN (afgesloten onder POP2) geldt dat na het einde van deze contracten een vervolgcontract voor een periode van 6 jaar kan worden afgesloten op basis de voorwaarden van het nieuwe stelsel als neergelegd in de subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SNL).

De nieuwe contracten zullen in beginsel ingaan per 1 januari van een jaar. De oude contracten op basis van de SAN en de PSAN eindigen echter niet per definitie op 31 december. De mogelijkheid wordt geboden om het nieuwe contract naadloos te laten aansluiten op het oude contract, zodat continuering van beheer en daarmee de realisatie van de gestelde doelen zo min mogelijk in gevaar komt. In de periode tussen het einde van het oude contract en 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar zullen in die gevallen ook de voorwaarden van de SNL van toepassing zijn. Dat heeft tot gevolg dat de nieuwe contracten op basis van de SNL een looptijd kennen van in beginsel 6 jaar en in voorkomend geval verlengd kunnen worden met een aantal maanden. Die verlenging zal nooit meer bedragen dan 11 maanden, waardoor de maximale contractduur van een agromilieuverbintenis 6 jaar en 11 maanden wordt.

Gekwantificeerde doelen voor de gemeenschappelijke EU-indicatoren

Type indicator	Indicator	Nulwaarde	Streefwaarde	Streefwaarde nieuwe uitdagingen
Output	Aantal landbouwbedrijven en bedrijven van andere landbeheerders die steun ontvangen Onderverdeeld naar: - Begunstigde (landbouwer – overige landbeheerders) - Contract-“leeftijd” (oude/nieuwe contracten)	13.500	25.350	1650
	Totale areaal onder agromilieusteun. Onderverdeeld naar: - Begunstigde (landbouwer – overige landbeheerders) - Contract- “leeftijd” (oude/nieuwe contracten) - Type contract: 1. biologische landbouw 2. geïntegreerde productie 3. andere vormen van extensivering (bemesting, gewasbescherming, veebezetting) 4. verscheidenheid in gewasroulatie, braaklegging 5. beperking van irrigatie 6. bodembescherming 7. aanleg en onderhoud van ecologische elementen 8. behoud van landschap en landbouwgebieden met hoge natuurwaarden 9. biodiversiteit 10. genetische bronnen 11. overig	50.000	96.800	4700
	Totaal aantal contracten Onderverdeeld naar: - Begunstigde (landbouwer – overige landbeheerders) - Contract- “leeftijd” (oude/nieuwe contracten) - Type contract: 1. biologische landbouw 2. geïntegreerde productie 3. andere vormen van extensivering (bemesting, gewasbescherming, veebezetting) 4. verscheidenheid in gewasroulatie, braaklegging 5. beperking van irrigatie 6. bodembescherming 7. aanleg en onderhoud van ecologische elementen 8. behoud van landschap en landbouwgebieden met hoge natuurwaarden 9. biodiversiteit 10. genetische bronnen 11. overig		25.350	1650
	Fysiek areaal onder agromilieusteun	50.000	96.800 ha (NL heeft geen dubbeltellingen)	4700
	Aantal acties gerelateerd aan genetische bronnen	0	0	0

Toelichting

Voor de agromilieuverbintenissen wordt in totaal 221,54 miljoen euro gereserveerd, waarvan 110,77 miljoen EU-bijdrage. Van de 214 miljoen komt ca. 135 miljoen terecht bij de lopende contracten. In verband met de nieuwe uitdagingen komt daar € 23,5 mln. bij, waarvan € 17,625 mln. EU-bijdrage.

Nederland verwacht jaarlijks ca. 50.000 ha met EU-cofinanciering onder agrarisch natuurbeheer te hebben. Daarnaast is extra nationale financiering beschikbaar. De streefwaarde gebaseerd op het totale beschikbare budget (ca. 422 miljoen euro) komt daarmee op 96.800 hectare. Voor de nieuwe uitdagingen wordt 4700 ha akkerrandenbeheer extra gerealiseerd.

Het aantal contracten en begunstigden loopt in Nederland vrijwel gelijk op, omdat per eigenaar in principe één contract wordt verstrekt. Op basis van de huidige gegevens is de verwachting dat jaarlijks ca. 13.500 contracten worden afgesloten met EU-cofinanciering. Dit kan (afhankelijk van de hoeveelheid hectare die per agrariër wordt aangevraagd) met ca. 1650 contracten toenemen als gevolg van de extra middelen voor akkerranden in het kader van de nieuwe uitdagingen.